

CLOSE UP

LYNNE LITTMAN I KØBENHAVN

Lynne Littman, hvis understatede dommedagsfilm »Testament« netop har haft premiere i København, var for nyligt på PR-besøg i København. Kosmorama fik audiens hos den sympatiske, italiensk udseende instruktør, der viste sig at være et overraskende naivt menneske – den måde amerikanere er naive på er ofte overraskende. Miss Littman fortalte, at hun havde prøvet at ringe til civilforsvaret for at få råd om hvad man skal gøre i tilfælde af en atomkrig. Køb noget krydsfiner og sæt det over Deres vinduer, lød det lidet betryggende svar. Når Lynne Littman valgte at fokusere på den typiske privilegerede middelklassefamilie, skyldtes det ønsket om at komme så tæt på det *hjemlige* som muligt. Hun ønsker med sin film, at få folk derhen, hvor de ikke længere bliver siddende med hænderne i skødet. På spørgsmålet om den bølge af dommedagsfilm, der har været i den seneste tid, ikke vil skabe en kollektiv angstneurose, svarede Lynne Littman med overbevisning, at det blot drejer sig om at gøre folk opmærksom på, at atomkrigen nærmer sig – we are headed there!

FILMMOGULER OG MARKETING

New York Times Magazine fra 20. nov. 1983 skriver Karen Stabiner en meget interessant artikel om den voksende betydning, de udenlandske markeder har fået for amerikansk filmproduktion. Med udgangspunkt i Tony Richardson filmatisering af John Irvings roman »The Hotel New Hampshire« berettes om en diskussion imellem filmens instruktør og en vis Patrick Wachsberger, der lever af at sælge distributionsrettigheder til amerikanske film. Diskussionen er opstået, fordi Wachsberger hævder, at det var ham, der trak Nastassia Kinski ind i projektet på grund af hendes popularitet især i Tyskland. Richardson hævder derimod, at intet nogen sinde kunne få ham til at besætte en rolle ud fra økonomiske hensyn. Hertil har Wachsberger svaret, at Richardson, der også er sin films co-producer, simpelt hen ikke kunne lade være. Ellers var filmen nemlig aldrig blevet til noget.

Og så oprulles følgende historie: Det var kun lykkedes Richardson at rejse to trediedele af filmens samlede budget på seks millioner dollars. Wachsberger foreslog så, at han da kunne prøve at sælge distributionsrettighederne på forhånd. Dette accepterede Tony Richardson.

Wachsberger gik derpå i gang med forhandlinger, men stødt på problemer i Vesttyskland. Her var den tyske distributør skeptisk over for Jodie Fosters deltagelse i filmen, fordi han mente at hendes – ganske vist uforskyldte – forbindelse med Reagan-attentatmanden John W. Hinckley Jr. gjorde hende til et dårligt »navn«. Ifølge distributøren ville hun sandsynligvis ikke blive interviewet i tysk TV på grund af denne forbindelse, og uden TV-dækning, ingen succes for »The Hotel New Hampshire«! Wachsberger blev sendt hjem med besked

Jodie Foster
– et dårligt navn
i Vesttyskland?

om at diskutere rollebesætningen med Richardson.

Den eneste løsning, Wachsberger kunne se, var så at involvere en mere »acceptabel« stjerne. Han foreslog Nastassia Kinski, fordi hun både ville kunne godkendes af tyskerne, og fordi hun samtidig kunne åbne det sydøstasiatiske marked, der under normale omstændigheder kun kan begejstres af action-film, men som uvist af hvilken grund også har kastet sin kærlighed på Nastassia Kinski.

Behøver man at sige, at Nastassia fik sin rolle?

Karen Stabiner bruger eksemplet til at påvise den opfindsomhed, som disse »foreign-sales«-ulve kan opvise, når de skal opdyrke potentielle markeder. Folk som Wachsberger mener selv, at de er fremtidens folk. Han forudser således, at når Robert De Niro f.eks. om fem år skal lave en film, så vil han gå op til Paramount og sige, at de kan få lov til at distribuere filmen i Amerika, mens et specialistfirma – som Wachsbergers – vil få rettighederne til resten af verden.

New York Times skribenten forudser ikke samme lykkelige fremtid for Wachsberger. Hun mener, at de store selskaber stille og roligt vil æde »the independents« op. Simpelt hen fordi de stadig voksende udgifter gør dem umættelige med hensyn til afsætningsmuligheder. *Marketing* synes at være løsningen på alle problemer i amerikansk filmproduktion for øjeblikket.

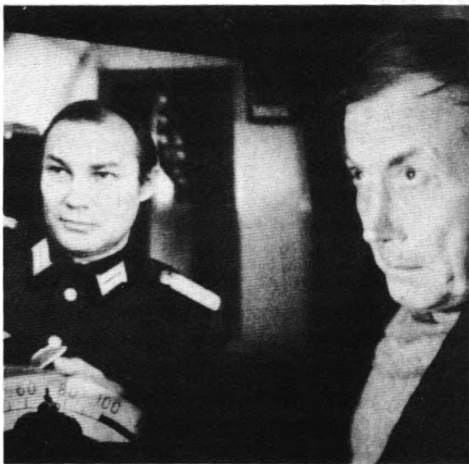
Marketing-syndromet resulterer således i, at indflydelsen på produktet kommer fra de penge, der kommer ind – det være sig fra Vesttyskland, Japan, Sydøstasien eller Amerika. Hollywood vil nok lægge vægt på sit indenlandske publikums smag, men vil i højere og højere grad bestræbe sig på at tilfredsstille hele sit publikum efter devisen – giv kunden hvad kunden vil have.

Så kan vi andre blot undre os over det produkt, denne holdning resulterer i.

JEVTUSJENKO LAVER FILM

Den populære og derfor omstridte sovjetiske poet Jevgeni Jevtusjenko, der vakte så meget furore med sine turneer i Vesten og sin kritik af Stalin, havde i januar premiere på sin film »Børnehaven«. Filmen er lavet i episodisk stil og skildrer Jevtusjenkos barndom under krigen (han er født i 1933). Der skal være tale om et værk af surrealistisk

Jevtusjenko (t.h.)
og Klaus Maria
Brandauer i en
scene fra
»Børnehavn«

tilsnit, hvor soldater bl.a. går rundt med guldfisk i akvarier og der forekommer endog nøgne mennesker i filmen. Af de medvirkende er især Klaus Maria Brandauer at bemærke. »Børnehavn« har fået en blandet modtagelse. Men det behøver selvfølgelig ikke at have noget med filmen at gøre!

SOVJETISK GÆST I KØBENHAVN

MÅSKE FÆRRE »HELLIGE KØER«

Under den sovjetiske filmuge i december mødte Carl Nørrested to af ugens officielle repræsentanter, Juri Rybakov, der er rådgiver for Coskinos minister, og skuespillerinden Jevgenia Glushenko. Her klip fra samtalen med Juri Rybakov.

Juri Rybakov: Jeg vil repetere for dig, at nok er vores publikum konservativt, men det er utilladeligt at spekulere i dets konservatisme, og vi må heller ikke gå over til en al for kompliceret eksperimenteren. Med seriøsitet tænker du vel på Tarkovskys. Det synes jeg udelukkende er filmkritikernes skyld. Tarkovskys film er fortjenstfulde eksperimenter, men distributionsmæssigt har han ingen succes i Sovjet. Film laves for millioner af tilskuere, men der er et gab mellem Tarkovskys film og publikum. Det er kritikens opgave at bryde de stereotype fordomme og ikke at skabe dem. Min personlige favorit er f.eks. grusieren Tengiz Abuladze. Hans bedste film hedder »Bønnen« (1968!), og den har heller ikke succes i Sovjet, den er også eksperimentel. Vi er begyndt at introducere den således, at en kritiker forud for filmen på bånd fortæller om filmen og sætter publikum ind i problematikken. Derefter viser vi filmen som lukket forestilling.

Carl Nørrested: Gælder det samme Tarkovskys?

J.R.: Nej.

C.N.: Jeg vil gerne tilbage til det skred, vi oplever i moralen – en vis ironi...

J.R.: Måske er der nok færre »hellige køer« i sovjetisk film nu. Men jeg ved nu ikke, om det er en positiv udvikling. Der er stadig ting, der ikke tages let... og det er bestemt ikke baseret på en reservation fra oven, men ud fra filmskaberne selv – deres finfølelse.

Naturligvis udvikler kunsten sig og viser emner på en

anden måde i dag end før, men I kan aldrig forvente ironi i forbindelse med Krigen, revolutionen og flaget...

Åbenbart foregår der en verdensproces for internationalisering af de audiovisuelle medier. Jeg tror, det vil betinge en tilnærmelse på langt sigt. Ganske vist sætter jeg pris – stor pris – på kunst, men jeg tror ikke, kunsten betyder nok til at løse politiske konflikter, eller medføre fundamentale ændringer i indstilling hos et folk. Men man kan håbe på, at det informative niveau i disse medier vil kunne arbejde på at bibringe en international forståelse.

Jeg må atter indprente dig, at der er ingen ironi i denne film – i hvert fald m.h.t. Krigen. Hvis en sådan forekom, ville publikum rive instruktøren i stumper og stykker. Sovjetunionen har mistet 2 millioner i den store Fædrelandskrig, og instruktøren var selv med og blev såret 3 gange...

C.N.: Det har sovjetisk ungdom hørt i et par generationer, men kan nutidig sovjetisk ungdom identificere sig med det?

J.R.: Ja!

NY DANSK FILMPRIS

Danmarks Film Akademi har netop uddelt sine priser til de kunstnere, som foreningens medlemmer har fundet bedst. De var:

Bedste udenlandske film: »Sophies valg« af Alan J. Pakula
Bedste danske film: »Skønheden og udyret« af Nils Malmros
Bedste skuespiller: Jesper Klein i »Skønheden og udyret«
Bedste skuespillerinde: Line Arlien-Søborg i »Skønheden og udyret«

Bedste mandlige birolle: Hans Chr. Ægidius i »Forræder«
Bedste kvindelige birolle: Mette Munk Plum i »Isfugle«
Bedste kortfilm: »Motivation« af Arne Bro og Anne Wivel
Bedste foto: Dan Laustsen for »Isfugle«
Bedste manuskript: Nils Malmros for »Skønheden og udyret«
Bedste musik: Leif Sylvester Petersen til »Rocking Silver«
Bedste lyd: Jan Juhler for »Isfugle« og »Udenrigskorrespondenten«

Bedste klip: Janus Billeskov Jansen for »Isfugle«
Bedste dekorationer: Palle Arrestrup for »Isfugle«
Bedste lyssætning: Eg Norre for »Isfugle«
Bedste kostumer: Annelise Hauberg for »Forræderne«
En særlig pris blev overrakt Ove Brusendorff for hans mangeårige indsats for filmkunsten

GULDBJØRN TIL DANSK KORTFILM

Den danske kortfilm »Cykelsymfonien«, som sidste år blev lavet af den debuterende instruktør Åke Sandgren for Nordisk film, er for nylig blevet prisbelønnet på filmfestivalen i Berlin. Filmen tildeltes en guldbjørn med prædikat af at være festivalens bedste kortfilm.

Andre priser på festivalen gik til John Cassavetes' »Love Streams«, en ægteskabshistorie spillet af Cassavetes og Gena Rowlands. Filmen var festivalvinder.

Ettore Scolas film »Le bal« blev tildelt en sølvbjørn, og prisen som bedste skuespiller gik til Albert Finney for hans præstation i Peter Yates' »The Dresser«, et skuespil der herhjemme er aktuelt under titlen »Påklæderen«. Prisen som bedste skuespillerinde blev delt mellem Monica Vitti og Inna Tjurikova.

En specialpris blev givet til Ebbe Nyvolds »Drengen der forsvandt«, der deltog i en konkurrence arrangeret af UNICEF og afviklet i forbindelse med Berlinale.

NY KORTFILM-KONKURRENCE

Apropos danske kortfilm, så har Nordisk Films Kompagni netop besluttet sig for at gentage spøgen fra i fjor, men dog med en lidt bredere målsætning end i fjor, hvor kravet lød: Lav en morsom film. Denne gang er »morsom« erstattet af det noget mere vidtfavnende: underholdende. Men stadigvæk er det et krav, at filmen ikke varer flere minutter end at det kan lade sig gøre, at placere den som forfilm, altså 6-8 minutter. I første omgang er det ideer, der efterlyses af: Anna Jensen, Nordisk Films Studier, 2500 Valby – inden den 13. april i år.

I øvrigt er det ikke blot Åke Sandgrens »Cykelsymfonien«, der har vakt interesse uden for landets grænser. Også Anne Wivels »Gorilla Gorilla« er blevet solgt til flere lande.

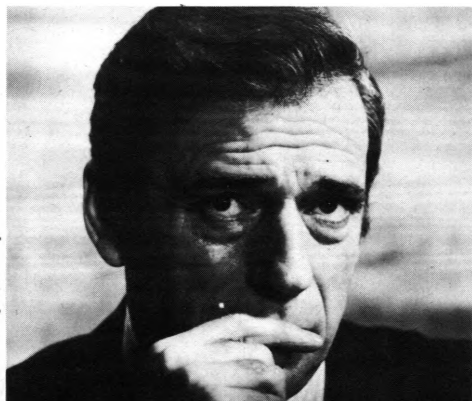
YVES MONTAND SOM PRÆSIDENT?

Skal Yves Montand være Frankrigs næste præsident? Næppe. Omend skuespilleren af landets kommunistiske trafikminister Charles Fiterman beskyldes for at have ambitioner om at blive »Frankrigs Ronald Reagan«, hvortil Yves Montand replicerer: »Reagan blev præsident, fordi han var en dårlig skuespiller. Jeg er en god skuespiller og behøver ikke at søge præsidentposten«.

Anledningen til udfaldet mod Yves Montand er, skriver Niels Levinsen, Jyllands-Postens korrespondent i Frankrig, at skuespilleren i en TV-udsendelse har belært franskmændene om, at »den økonomiske krise kan ikke løses af ideologi og protektionisme men af sund fornuft og frem for alt arbejdsomhed«.

Franske aviser har spekuleret over, at Yves Montand til sommer vil søge valg til Europa-parlamentet og siden til Nationalforsamlingen med henblik på at blive opstillet til præsidentvalget i 1988.

Selv forklarer Montand situationen således: »Når folk skyder mig i skoene, at jeg går Reagans ærinde, svarer jeg: Til helvede med jer. Den virkelige fjende er ikke der. Den findes i risikoen for et universelt Gulag-øhav, anderledes tænkende anbragt i isolerede fangelejer. Nogen siger »Hellere rød end død«. Jeg siger: Hverken død eller rød men fri.

Yves Montand – blander sig i politik

SVENSK FILMFESTIVAL

FEM DAGE I GÖTEBORG

*Oh, give me land, lots of land
Under starry skies above
Don't fence me in*

Ingen konkurrence og ingen købmænd. Ingen priser og ingen pin-up'er. I stedet masser af publikummer, der med engleblid tålmodighed tolererer tekniske uheld for at se film, der ellers ikke ville være mulighed for at se i Sverige.

Stedet: Göteborg.

Tidspunktet: Begyndelsen af februar.

Filmfestivalen i Göteborg hører til den festival-type, der internationalt set lever i skyggen af de store festivaler: Berlin, Cannes, Venedig... Men lokalt har Göteborg-typen ikke bare stor bevågenhed, men også væsentligt betydning. Målet er ikke at vise de store kommercielle film, før nogen andre i Sverige. Det er heller ikke at vise den nyeste Godard, von Trotta eller Bertolucci, hvis de pågældende film allerede er indkøbt af svenske importører. Målet er – for et svensk publikum – at vise de film, der (endnu) ikke har fundet en importør. Film, der efter festival-ledelsens vurdering bør ses osse i Sverige. De lidt skæve og aparte, de små og stille, de politisk, æstetisk eller etisk lidt besværlige sager. Alt det, man ikke får nys om, hvis der ikke er nogen vakse mennesker, der gider »åbne vinduerne mod verden« – eller hvilke billeder, man har lyst til at bruge.

Frisk luft til lungerne.

»Don't fence me in«.

»Don't fence me in« ligger lige for, idet sangen blev benyttet tematisk i en spøjs sag fra Canada. En film om skak, »The Great Chess Movie« (Gilles Carle, 1982), der bl.a. fortæller om den sovjetiske afhopper Kortsnoj (... don't fence me in...), om Bobby Fischer, der ikke kunne med visse regler (... don't fence...), og en række andre skakspillere, som får kommentarer med på vejen af Fernando Arrabal og yderligere af klip fra spillefilm (Jo-jo, Gene Wilder, Bette Davis, Max von Sydow – de spiller skak allesammen!). Filmen vil nok gabe over for meget – men fascinerende er den og hermed nok et typisk eksempel på de lange dokumentar-film, som er en af Göteborg-festivalens stærke sider.

Dokumentar-filmene bliver vist på linje med spillefilmene. Som regel dog ikke i byens biograf, hvor spillefilmene vises, men i forevisningssalen i det studenterhus, der osse er base for festival-ledelsen. Det giver dem desværre et stempel som anderledes. Men hovedsagen er selvfølgelig, at de er der.

Frederick Wiseman er således et gammelkendt navn i Göteborg. I år vist »The Store« fra 1983 om det eksklusive stormagasin Neiman-Marcus i Dallas. I halvanden time sidder man opmærksomt og registrerer, hvordan de rige køber ind, hvad de køber, og hvordan visse af disse varer produceres og markedsføres. Wiseman sætter sit stormagasin på nål – som en eksotisk sommerfugl – og betragter det køligt distanceret:

... Interessant... En verden lukket om sig selv... Ja så...

Det er ikke det bedste, jeg har set fra Wisemans hånd. Men godt er det.

»Comedienne« (1983) af Katherine Matheson var endnu en spændende, lang dokumentarfilm fra USA. Om to kvinder, der først og fremmest ønsker at »blive til noget«, og som begge har valgt at gøre forsøget gennem en karriere som »stand-up-comedians«. Det er en vekselvis grinagtig og tragisk beretning om fire år i de to kvinders liv. Om et fantastisk mod og en fræsende energi, men også om nedturene indimellem. Og trods de to kvinders brug af hele følelsesregistret bliver filmen i sin helhed en neddæmpet beretning om tilfældighedernes spil.

»Neddæmpet« er nok det udtryk, man sidst af alt ville benytte om filmen »Koyannisqatsi«, en debut-film af Godfrey Reggio. Også den fra 1983. Francis Ford Coppola spørger et eller andet sted i den økonomiske baggrund, hvilket måske siger et og andet. I hvert fald følges modellen: Mest-længst-flottest. Filmen er en dødsmesse over den vestlige civilisation udsat for kor, helikopter og det største lydanlæg, man kan opdrive. Titlen er hopi-indianernes udtryk for en verden ude af balance. Og filmen viser os først (meget længe) den uberørte natur for at ende med en storbys menneskemasse i utallige trick-optagelser, der understreger det mekanisk-marionetagtige i adfærden.

Det var en oplevelse. Bestemt. Men lide det kunne jeg ikke. Det var et bombardement af øjne, øren og mavemusklér – uden appel til forstanden. En svælgen i dommedags-syner, der efter min smag gør filmen til en tvivlsom, tvetydig affære.

Blandt spillefilmene var der derimod to, der tiltalte mig ved netop ikke at lade hverken hjerte eller hjerne uberørt. Den ene var endnu en atypisk amerikansk film, »Zoot Suit«. Den anden, den spanske »El Sur« (1982) af Victor Erice.

Sidstnævnte fortæller fængslende om en ung pige i 50'ernes Nord-Spanien. Tyngdepunktet ligger i beskrivelsen af hen-

des forhold til forældrene. Et forhold, der præges både af forhistorien (borgerkrigens betydning for især faderen) og af det småborgerlige miljø. Det er en film, der har fremdrift trods beskæftigelsen med fortiden. Imponerende. Men der sker jo unægtelig i disse år meget (også på filmfronten) i Spanien.

»Zoot Suit« har som »El Sur« historiebevidsthed, holdning og opbrudsstemning. Men ellers er den så ganske og aldeles anderledes. På et plan handler den om en retssag fra 1942 mod en gruppe chicanos i Los Angeles. På et andet plan handler den om en minoritets selvrespekt. Men det pragtfulde ved »Zoot Suit« er, at den benytter musicalens form. Det er en folkelig og fantasifuld film med store dansenumre, en gådefuld skikkelse »El Pachuco«, der fører en stadig holdningsdiskussion med den mandlige hovedperson, skrappe mænd og smarte kvinder...

»Zoot Suit« er først lavet som teaterstykke af Luis Valdez, der så i 1981 omarbejdede stykket til film. Det er flot gjort. Vi er både i teatersalen (med publikum på) og ude i den »virkelige« verden. Hvad er rigtigt, og hvad forkert? Hvad skete der, og hvad burde der være sket? En filmatisering, der ikke opleves som en filmatisering. Den var jeg glad for.

Det er usædvanligt for Göteborg-festivalen, at der – som i år – er overvægt af amerikanske film. Festivalens filmvalg har normalt været kendetegnet af stor geografisk spredning. Men det er ikke problemfrit at stable en festival på benene. Et stort asiatisk fremstød var således efter sigende kørt af sporet i år. En skam.

Til gengæld var forfilms-indslagene vellykkede. Der er tradition for, at der før hver langfilm vises en eller flere forfilm. Det kan være film på to eller tyve min. og af vidt forskellig karakter. I år var der eksempelvis en lang række animerede reklamefilm fra Richard Williams studie (herlige – selv om det næsten er for meget at sidde i Sverige og se en skøn reklamefilm for Vodka). Der var en serie af Rybczynskis animerede film og en serie af Švankmajers. Og der var 13 ganske korte forfilm af den svenske animator Lennart Gustafsson, men også et meget spændende film-essay »Ulysse« af Agnès Varda. Jo, der er format over den festival.

Fem dage... Omkring 45 forestillinger... Frisk luft til lungerne.

Tove Bendtsen

En scene fra Frederick Wisemans nyeste dokumentarfilm »The Store«

